

Az Erdőművelési Szakosztály az Ipoly Erdő Zrt.-nél

Az Erdőművelési Szakosztályt 2012. december 11-én az Ipoly Erdő Zrt. látta vendégül egy szakmai napra.

Kiss László vezérigazgató részletesen bemutatta az Ipoly Erdő Zrt. adottságait, gazdálkodási sajátosságait. A nyolc erdészeti által kezelt 56 ezer hektár erdő 58%-a védett. A legértékesebb állományok védett területen találhatóak. Az állományok minőségére jellemző, hogy a kitermelt fából a faipar számára használható arány 8,5%. A véghasználati korú állományok kétharmada sarj eredetű. E mellett a termőhelyi adottságok egyenlő arányban oszlanak meg a gyenge, közepes és jó között. Az akác aránya 11%, aminek őshonos lombosra való átalakítása nagy kihívás. A folyamatos erdőborításra való átállást, jelentős területen, már a 2009. évi erdőtervezési elv előtt kezdték. A 2011. és 2012. évi aszály komoly erdőfelújítási gondot okoz.

A kilenc részből összeadódó 52 ezer hektár vadászterületen évente három-három és fél ezer nagyvadat lőnek. Az alaptevékenység mellett jelentős a közjólét és az ökoturiztika is: erdei vasutak, turistaházak, erdei iskolák, tanösvények stb.

Varga Zoltán erdészettervező ugyanilyen részletességgel tartott előadást a vendéglátó Kemencei Erdészetről. A 8 ezer hektáros erdészeti teljes területe védett, vagy NATURA 2000 besorolású. Az erdészterületek kialakításával alkalmazkodtak az üzemi vadászterület határaihoz is.

A hegyvidéki éghajlat miatt 41% a bükk részaránya. Az erdészeti 94%-ban természetes magfelújítást alkalmaz. A folyamatos erdőborításra való átállást már a törvényi kényszer előtt kezdték száz hektáron. A 7 ezer hektár vadászterületen évente öt-hatszáz nagyvadat lőnek. Egy vadaskertet is üzemeltetnek.

Földtörténeli előlelete miatt a térségben nincs tartós emberi településre alkalmas fennsík, a hegység belső területei ezért is gyengén feltártak. A feltártság az időjárásbiztos utak tekintetében 3,6 fm/ha. Más jövedelemszerzési lehetőség híján a lakosság hagyományosan szénégetésből, fakitermelésből élt. A kemencei favágók országsszerte vállaltak munkát. A korábbi tulajdonosok jellemzően nagybirtokosok voltak, akiknek eltérő erdőkezelési rányomták bélyegüket a ma véghasználati korú állományokra. Jellemző volt a sar-

jaztatás, bükkös helyére cserest ültettek stb. Az Ipoly Erdő Zrt. arányaihoz hasonlóan, a Kemencei Erdészetről is jelentős a közjóléti tevékenység.

A következő napirendi pontban az új erdőtervezési törvény által megváltoztatott erdőtervezési tapasztalatait foglalták össze. *Gáncs Viktor*, a Nagymarosi Erdészeti vezetője régi fotók és dokumentumok vetítésével mutatta be a terület intenzív erdőhasználatát a történelmi időkben, ami a mai gazdálkodásra is kihat. Kitért az erdészeti legfontosabb fafajának, a kocsánytalan tölgynek a felújítási problémáira. Lévéni, hogy Budapest vonzáskörzetében vannak, 158 km a kijelölt turistaút. Elemezte a mostani, „felülről építkező” erdőtervezési rendszert. Az új üzemmódok beve-

melt faanyag szállítására építettek. A Csarna-völgyben 1913-ban épült vasút, amit görpályákkal és csúszdákkal kiegészítve a völgy faállományából kitermelt anyag szállítására használtak. Az 1995., 1999., 2010. évi árvizek mind a vasút megmaradt részét, mind a meglévő erdészeti utat elmosták. Az új ciklusra vonatkozó tervjavaslatban az állomány szerkezet változatosabbá tételét célzó, kis volumenű és léptékű beavatkozások szerepelnek, átalakító üzemmódban.

Az előadás utáni kérdések között szóba került, hogy a bükkös állományokban miért nem próbálnak szálalni, és csökkent-e a fakitermelési lehetőség. A választásból kiderült, hogy ezen a területen egyértelműen, elvi szinten is az érintetlenséghez ragaszkodott a természetvédelem. A tervezett munkák továbbra sem végrehajthatók. Jellemző, hogy a fakitermelési lehetőségek nem érik el az erdészeti területére, a korábbi vágáskorokkal modellezett értékeket. Hozzászólásként



Urbán Pál megnyitja a szakosztályrendezvényt

tése és a vágáskorok megemlése mellett, sikerült a lejáró üzemtervvel azonos mértékű fakitermelést megtervezni, de nagyobb érintett területen.

Varga Zoltán erdészettervező a Kemencei Erdészetről értesítő erdőtervezési hasonló részletességű előadásban ismertette. Az erdőtervezési előírta mértéknél nagyobb aránya lett a nem vágásos üzemmódoknak. Ebben a körben, a jelentős faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód mellett átalakító üzemmódot terveztek. Kitért a Csarna-völgy erdészeti vereségként elhíresült erdőtervezési procedúrájára. Tárnyilagosan beszámolt az egyes sajtócikkekben „Magyarország utolsó vadonának” nevezett terület erdészettörténeli érdekességeiről. A Börzsönyben mintegy 200 km kisvasúti nyomvonal volt, amit elsősorban a kiter-

felmerült, hogy az IUCN által megfogalmazott természetvédelmi zónák kijelölése esetén további „vadonokból” is kilitlhatják az erdőgazdálkodást.

Kovács Márton műszaki vezető az Ipoly Erdő Zrt. erdőszerkezet-átalakításairól tartott érdekes előadást. Céges szinten 350 ha az átalakítás alatt álló terület. Kitért a filoxerajárványt követően nagy területekre ültetett akácok és fenyvesek átalakításának gyakorlati problémáira, az akác terjedésére, taglalta a motivációkat és az igénybe vehető támogatási lehetőségeket is. Ismertette az alkalmazott technológiákat, vegyszereket. Nagy kihívás az akác után részleges talaj-előkészítéssel való tölgy, cser felújítás. Kérdésként felmerült, hogy miért nem alkalmazták az akác után átmeneti állományt. Gazdálkodói válasz, hogy arra is

vannak példák, de általában bíznak a tölgyes és cseres célállományok sikerében.

A szakosztályelnök felhívta a figyelmet, hogy a védett erdők jelentős része idegenhonos fajokból áll, amiket a természetvédelmi törvény előírása miatt őshonosakra kell átalakítani. Ezért az erdőszerkezet-átalakítás kérdésével többet kell foglalkoznia a szakmának.

Haraszi Gyula vezérigazgató-helyettes az országos és térségi adatok, adottságok, lehetőségek elemzésével nyitotta az erdőtelepítés témakörét. Korszakokra bontva ismertette az első világháború óta elvégzett erdőtelepítéseket, azok viszonyait. Elemezte a jelenlegi támogatási, azon belül az ellenőrzési és

kifizetési rendszert, a földtulajdonosok és erdőgazdálkodók motivációit. A közelmúlt országos adataiból kiderül, hogy döntően a géppel járható szántóterületeket ültették be.

Az előadás utáni hozzászólások szerint a jelenlegi támogatási rendszertől nehezen várható az erdőtelepítések stratégiai tervekben szereplő felfutása. Több hozzászóló említette az MVH rendszerének visszasságait.

A témát folytatva *Bodolay János* főmérnök hozzátette, hogy különböző támogatási forrásokból száz hektárt közelítő területen végeztek erdőtelepítést. Elsősorban cseres és tölgyes állományokat létesítettek.

Ebéd után az erdőtelepítések közül terepen megtekintettük a Hont 51-es tagokat, ahol a 2010-es csapadékos évnek köszönhetően kiváló fejlődési állapotot állapíthattunk meg. A nagyvadállomány miatt elkerülhetetlen volt a vadkárelhárító kerítés építése.

Utolsó szakmai programként a Kemence 38-as tag elegyetlen gyertyánosról egyes bükkös-tölgyesre való átalakításának sikeres gyakorlati példáját néztük meg *Pesek Géza* kerületvezető erdősz kalauzolásával.

Köszönet a házigazdáknek a jól szervezett programért.

Urbán Pál

OEE Erdőművelési Szakosztály

Új rovatunkban az Erdészeti Lapok egykori nemes hagyományát követve kívánunk teret adni az érdemi szakmai kérdések feletti kölcsönös disputának, kulturált, egymás véleményét tisztelő, érvekkel, tényekkel vitázó írásokat adva közre, melyektől – kinek-kinek habitusa szerint – akár a hevesebb hangnem sem áll távol. A Lapok szerkesztősége örömmel várja a rovatba szánt írásokat, reagálásokat, már az alábbi cikkanyag kapcsán is. Véleményezzünk, érveljünk, disputázzunk!

Ismétlés a tudás anyja

A természetben törvényerejű jelenség, hogy ha egy élőlény, egy állatfaj nagyon elszaporodik, akkor elszaporodnak az élősködői, valamint az őt zsákmányoló ragadozók is.

Észak-Amerikában ha sok a lemming, a farkas négy-öt kölyköt is felnevel, ha kevés, csak egyet. Nálunk egy-egy hernyófaj elszaporodását követi a farkészdarazsak elszaporodása, szélső esetben pedig a táplálékhiány vet véget a faj életének. A nagyvadjaink ragadozóit ugyan kiirtottuk, de az élősködők annál inkább elszaporodtak. (Böngöly, bagócs, szarvaslégy, kullancs, májmeztely stb.) A vaddisznókat pedig a járványok tizedelik meg időnként. (Pestis, orbánc.)

A vadászható állatfajaink kiváló tulajdonságai a természetes kiválasztódás révén alakultak ki, ezzel biztosítva a fennmaradásukat. Az, hogy a farkas időnként megkergette a szarvascsapatot, szétugrasztotta a vaddisznókondát, segített elkerülni a beltenyészetet. Egyre többször felbukkan a vadállomány „takarmányozásának” a szükséges és üdvös volta. Szerintem ezeket az állatfajokat azért nevezzük „vad”-nak, mert nem szorulnak rá az ember gondoskodására. Megküzdnek az időjárás viszonyaitól, a természetben meg tudják szerezni a mindennapi betevő falatjukat. Nem lehet célunk ezek házi-

asítása! Nem árt tudni, hogy az egyes vadgazdák által végzett „takarmányozás” korántsem a vad táplálását, hanem a könnyebb és gyorsabb zsákmányszerzést szolgálja. Különböző is a vad első sorban az élőhely-nyújtotta táplálékot veszi fel, és csak azután megy az etetőre, ahol a magaslesen ülő puskás vár rá. Kivétel talán néhány alkoholtartalmú „csemege”, mint a törköly, erjedő gyümölcs, vagy a szarvasra nézve végzetes zsenge kukorica.

Az tagadhatatlan, hogy az ember a természetbe történt beavatkozásával esetenként rontja a szabadon élő állatfajok létfeltételeit. De a gondos vadgazda javíthat is azokon. A természeteshez közeli gazdálkodásával, a fakitermelések télire ütemezésével stb. Ha az erdőgazda nem a fakitermelésből akar maximális haszonra szert tenni, hanem a vad életfeltételeit is javítja, a terület együttes hozama sokkal nagyobb lehet, mint pusztán az erdőgazdálkodásé.

A fentiekhez kapcsolódik a kérdés, mekkora vadállomány tartható fenn egy adott élőhelyen? Erre bőséges alkalmat nyújt az előző évtizedekben történtek tanulmányozása. A vadállományukat nagy katasztrófa sújtotta mind a két világháború után. A közrend felbomlásakor olyan pusztítás érte, hogy például a gímszarvas létszáma körülbelül tízezerre csökkent. De a jelek sze-

rint az állomány kiheverte ezt a pusztítást, a minősége pedig még javult is. Ugyancsak az erdőt ért katasztrófának kell neveznünk azt, amikor a kilencvenes években a szarvaslétszám meghaladta a hatvanezretet. Ez a vad-özön óriási károkat okoz az élőhelyeül szolgáló erdőben. Az erdei makk felszedésével, a csemetek lerágásával megakadályozza az erdő természetes felújulását. De ezen túl, eddig nem látott károkat is okoz, aminek csak a nagy létszáma lehet az oka. A szarvas letördeli a fák hajtásait, lehántja a fák kérget, a vaddisznó kitérja még a többéves tölgycsemeteket is. Az erdőt telepíteni szándékozók ezért már nem is merészelnek őshonos fajokból álló, természetes erdőt létesíteni. Az erdőgazdálkodók csak kerítésekkel tudnak – tudnának – védekezni. De az állami erdők kezelőinek kerítésépítési lendületével a magánbirtokok nem tudnak lépést tartani. Így bekövetkezik az az ördögi kör, hogy az állami erdőből „kikerített” vad révén egyre nagyobb teher nehezedik a magántulajdonosok erdejére. De hová is lenne a világhírű vadállományunk, ha ők is „kikerítenék” azt az erdeikből?

Elérkeztünk ahhoz a ponthoz, hogy a vadállomány már a saját élőhelyét veszélyezteti.

Reményfy László
erdőmérnök